Allianssin tavoiteohjelma

Hyväksytään Allianssin syyskokouksessa 23.11.2023

Johdanto

1. **Osaaminen:** nuoret saavat kehittää itseään ja heidän osaamisensa tunnistetaan
2. **Koulutus**: jokaisella nuorella on yhtäläiset mahdollisuudet opiskella ja oppia
3. **Työllisyys:** nuoret kiinnittyvät reiluun työelämään
4. **Toimeentulo:** yhteiskunta tukee riittävästi, joustavasti ja kannustavasti nuorten toimeentuloa
5. **Terve nuori:** nuoret voivat hyvin ja pahoinvoinnin kasautuminen pysähtyy
6. **Yhteiskunnallinen osallisuus ja demokratia:** nuoret vaikuttavat yhteiskunnassa
7. **Nuorisoalan resurssit ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset:** nuorisoalalla ja kansalaisyhteiskunnalla on riittävät edellytykset tukea nuorten hyvinvointia

Nykyisten sekä tulevaisuuden lasten ja nuorten hyvinvointi on kestävän tulevaisuuden edellytys ja oikeudenmukaista sukupolvipolitiikkaa. Nuoret elävät tehtävien päätösten kanssa pitkään, joten nuorten hyvinvointiin vaikuttaviin politiikkatoimiin panostaminen on paitsi inhimillisesti myös yhteisen tulevaisuutemme kannalta välttämätöntä. Siksi nuoria tulee myös kuulla päätöksenteossa ja yhteiskunnallisten uudistusten valmistelussa.

Allianssi hyväksyy YK:n ihmisoikeuksien julistuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen periaatteet toimintansa lähtökohdiksi. Nuoriin liittyvää politiikkaa tulee johtaa kunnianhimoisesti sekä tietoperustaisesti ja nuoret tulee huomioida omana erityisryhmänään valmistelussa ja päätöksenteossa. Siksi nuorivaikutusten arviointi niin yksittäisissä uudistuksissa kuin laajemmissa kokonaisuuksissa on otettava osaksi kaikkea päätöksentekoa sekä ennakoivasti että jo tehtyjen päätösten osalta.

älä muokkaa

Nuorten kuulemisessa on lisäksi huomioitava, että nuoria koskevia asioita eivät ole ainoastaan nuorisolakiin tai esimerkiksi koulutukseen liittyvät asiat, vaan nuorten elämän edellytyksiä muovaavat myös esimerkiksi talouteen, terveyteen, toimeentuloon, turvallisuuteen ja ekologiseen kestävyyteen liittyvät teemat.

Elinkelpoinen planeetta on tärkein lupaus, jonka päättäjä voi nuorelle antaa. Suomen tulee saavuttaa ilmastolain mukaisesti hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuus nopeasti sen jälkeen. Jokaiselle lapselle ja nuorelle tulee taata henkilökohtainen luontosuhde, eli lähiluontoa, retkeilypaikkoja ja luonnonsuojelualueita asuinpaikkaan katsomatta. Yhteiskunnassa tulee voida toimia ja liikkua kestävästi, eikä vastuuta valinnoista sysätä yksin yksilön harteille.

Ihmisoikeuksien toteutuminen on hyvinvoinnin edellytys. Nyt muun muassa vihapuhe, rakenteellinen rasismi, häirintä sekä ahdistelu ja syrjintä niin työmarkkinoilla kuin muutoinkin ovat monelle nuorelle arkipäivää ja asettavat näin nuoret eriarvoisiin asemiin toisiinsa nähden. Syrjintää kokevilla nuorilla on esimerkiksi keskimääräistä enemmän kokemuksia turvattomuudesta, heidän on vaikeampi uskoa tulevaisuuteen ja heillä on muita nuoria enemmän säännöllisiä terveysoireita. Siksi nuorten hyvinvoinnin takaaminen edellyttää aktiivista yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä kaikilla elämän osa-alueilla, jotta jokaisella nuorella olisi mahdollisuus elää hyvää elämää, osallistua yhteiskunnan toimintoihin ja kehittää itseään riippumatta taustastaan tai ominaisuuksistaan.

Elämiseen riittävä toimeentulo on nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin perusta. Perheen ja nuoren riittämätön toimeentulo vaikuttaa siihen, miten nuori pääsee osaksi yhteiskuntaa, eli esimerkiksi opiskelemaan, töihin tai mukaan järjestötoimintaan. Reilu työelämä ja mahdollisuudet työllistyä ovat tärkeä perusta nuorten toimeentulolle yhteiskunnassa. Sosiaaliturvan tehtävä on pitää huolta siitä, että jokaisesta nuoresta elämäntilanteesta riippumatta pidetään huolta eikä kukaan tipu yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle.

Sosioekonomisen aseman periytyvyyden kierteestä päästään eroon vahvalla hyvinvointivaltiolla ja laadukkaalla koulutuksella. Perhetausta vaikuttaa yhä

älä muokkaa

merkittävästi nuoren mahdollisuuksiin voida hyvin, kouluttautua ja saada turvaa elämän vaikeissa hetkissä. Siksi vahva sosiaaliturva, riittävät tukipalvelut ja turvalliset aikuiset nuoren elämässä on taattava ihan jokaiselle nuorelle. Sosiaalinen liikkuvuus ja hyvinvoivat nuoret ovat koko yhteiskunnan etu ja tulevaisuuden turva.

Vaikka suurin osa suomalaisista nuorista voi hyvin, pahoinvointi kasautuu osalle nuorista. Suomessa on tällä hetkellä noin 60 000 syrjään jätettyä nuorta. Jopa joka neljäs nuori kärsii mielenterveyden häiriöistä ja työkyvyttömien nuorten määrä lisääntyy. Koronavuodet, ilmastoahdistus ja Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan tuoma stressi kuormittavat myös niitä nuoria, joilla elämän perusedellytykset ovat kunnossa. Nuorisotyö on yksi keskeinen keino lisätä nuorten hyvinvointia ja osallisuutta ja ennaltaehkäistä pahoinvoinnin syvenemistä.

Tulevaisuuden Suomi voi tasan yhtä hyvin kuin nykypäivän nuoret. Ilman nuoria meillä ei ole mitään – ei veronmaksajia, ei vastuunkantajia, ei vanhemmista ikäpolvista huolehtijoita. Paitsi nuorten itsensä vuoksi, myös yhteisen tulevaisuutemme takia nuorten hyvinvointi on nostettava jokaisen asiaksi ja tulevan hallituskauden tärkeimmäksi kärjeksi.

Osaaminen

Suomalaisten nuorten koulutustaso on laskenut OECD-maiden keskitason alapuolelle. Samalla koulutuksen rahoitus oppilasta kohden ovat laskeneet kaikilla koulutusasteilla ja esimerkiksi toisella asteella opiskelijakohtaiset koulutusmenot ovat Suomessa matalammat kuin OECD-maissa keskimäärin. Kansallinen koulutuksen arviointikeskuksen arvioinnin mukaan säästöt ovat johtaneet jossain määrin opetuksen tarjonnan vähenemiseen ja opetusmäärän erojen kasvamiseen. Suomessa oppilaat ja opiskelijat selviävät usein kansainvälisissä oppimistulosvertailuissa muita maita paremmin, mutta muualla nuoret pitävät silti koulunkäynnistä enemmän.

Vuonna 2020 ilman toisen asteen tutkintoa oli noin 17 prosenttia 20–24-vuotiaista. Oppivelvollisuutta laajennettiin koskemaan toisen asteen opintoja vuonna 2021. Oppivelvollisuuden pidentämisen ensimmäiset tulokset ovat rohkaisevia.

älä muokkaa

Opetushallituksen mukaan toukokuussa 2023 perusopetuksen vuosina 2021 ja 2022 päättäneistä oppivelvollisista koulutuksessa (sekä tutkintoon johtamaton että johtava) oli yhteensä 98,5%.

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (2022) yhdeksän kymmenestä nuoresta kertoi harrastavansa. Harrastamattomuuden syinä korostuvat ajan ja kiinnostuksen puute sekä taloudelliset syyt. Harrastaminen on vähäisintä työttömien ja sekä sellaisten lasten, joilla on jokin toimintarajoite, parissa. Vähiten harrastavat 15–19-vuotiaat. Kouluterveyskyselyn 2021 mukaan ulkomaalaistaustaisista nuorista noin kolmannes koki, että itseä kiinnostavat harrastukset ovat liian kalliita.

Harrastamisen Suomen mallissa keskeisintä olisi tavoittaa ne nuoret, jotka eivät harrasta. Mallin korjaustarpeita on erityisesti lasten ja nuorten osallisuudessa sekä mallin paikallisessa koordinaatiossa, erityisesti harrastustoimijoiden ja koulujen välisessä yhteistyössä sekä saavutettavuudessa.

Allianssin tavoitteet:
Tärkeää erityisesti 2024-2025:

1. **Harrastamisen Suomen mallia laajennetaan toiselle ja korkea-asteelle**. Malli tarjoaa kaikenlaisille harrastustoimijoille mahdollisuuden toteuttaa nuoria kiinnostavaa toimintaa. Käynnistetään kokeilu nuorten harrastussetelistä. Koulujen tiloissa voi harrastaa koulupäivän jälkeen ja nuoria kannustetaan myös omaehtoiseen harrastamiseen. Harrastusmaksut eivät muodostu mieluisan harrastuksen löytymisen esteeksi. Nuorten harrastustoiveita kuullaan kunnissa, ja kunnat koordinoivat harrastustoimintaa.
2. **Suomalaisten nuorten osaamis- ja koulutustaso kääntyy nousuun riittävästi resursoidun koulutusjärjestelmän avulla.** Jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon ja korkeakoulutettujen määrä nostetaan vähintään 50 prosenttiin 25–34-vuotiaiden ikäluokasta. Koulutuksen resurssit turvataan yli hallituskausien sitoutumalla muiden Pohjoismaiden rahoitusta vastaavaan ja selkeästi määriteltyyn rahoitustasoon. TKI-rahoituksen koulutusosuutta kasvatetaan.

älä muokkaa

Tärkeää nyt ja pitkällä aikavälillä:

3. Oman opintopolun löytämistä ja läpäisyä tuetaan joustavilla alanvaihtomahdollisuuksilla, sosiaalipoliittisilla ratkaisuilla ja opiskelijavalintoja kehittämällä. Korkeakoulujen ensikertalaiskiintiöistä luovutaan ja aloituspaikkoja lisätään erityisesti työvoimapulasta kärsivillä aloilla. Ilman opiskelupaikkaa oleville nuorille tarjotaan koulutusseteli avoimeen korkeakouluun.
4. Oppilaitoksissa ja työelämässä tunnistetaan ja tunnustetaan myös muualla hankitut taidot työkokemuksen, harrastusten ja luottamustoiminnan kautta. Muualla hankittua osaamista peilataan koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin.
5. Jokaisella nuorella on yhtäläinen mahdollisuus kansainvälistyä. Kansainvälisyys on kiinteä osa koko koulutusjärjestelmää ja kansainväliset opinnot sekä tutkinnot tunnustetaan. Opiskelijaliikkuvuuden saavutettavuutta ja houkuttelevuutta lisätään. EU:n nuoriso-ohjelmat tavoittavat mahdollisimman laajan ja moninaisen joukon nuoria, nuorisoalan toimijoita ja oppilaitoksia sekä palvelevat heitä kestävällä tavalla.
6. Tuetaan kv-opiskelijoiden integroitumista riittävällä suomen kielen opetuksella sekä uraohjauksella. Tarjotaan pysyvä oleskelulupa Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneelle henkilölle.
7. EU-tietoisuutta lisätään läpi koulutuspolun osana demokratiakasvatusta ja eurooppalaisten oppilaitosten opetussuunnitelmia.
8. Tuetaan jokaisen nuoren oikeutta taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen.

Saavutettava ja yhdenvertainen koulutusjärjestelmä

Osaamiserot kasvavat monella eri taholla: erilaisten kotitaustojen välillä; tyttöjen ja poikien välillä; Itä- ja Länsi-Suomen välillä; maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä; hyvin toimeentulevien ja heikompiosaisten perheiden välillä. Koronan jäljiltä ne nuoret, joilla on vähemmän motivaatiota, vähemmän itsesäätelyä ja vähemmän tukea perheeltään näyttävät jääneen jälkeen. Kotoa saadun tuen tarve ja merkitys kasvoi, mikä

älä muokkaa

on lisännyt eriarvoisuutta. Haasteita on ollut varsinkin erityistä tukea tarvitsevilla sekä vieraskielisillä.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn perusteella esimerkiksi toimintakyky, alkuperä, seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen vaikuttavat merkittävällä tavalla myös nuorten hyvinvointiin. Muun muassa yksinäisyys ja syrjintäkokemukset ovat yleisempiä nuorilla, joilla on jokin toimintakykyä rajoittava tekijä, jotka eivät ole syntyneet Suomessa, puhuvat muutakin kuin suomea ja/tai ruotsia, joiden seksuaalinen suuntautuminen on muu kuin hetero tai sukupuoli muu kuin tyttö tai poika.

Korkeakoulutukseen hakeutumiseen vaikuttaa merkittävästi edellämainitut tekijät. Jotta 50 % korkeakoulutusasteeseen päästään, tulee aiemmalta opintopolulta raivata esteitä, jotta korkeakoulu on aito mahdollisuus kaikille opiskelusta motivoituneelle nuorelle.

Koulukiusaaminen on vähentynyt pitkällä aikavälillä, mutta viime vuosina trendi on ollut kasvava. Vähiten kiusaamista kokevat lukiolaispojat, eniten kiusaamista taas koetaan 4- ja 5.luokilla. Jokaisella koulutusasteella kiusaamista koetaan enemmän poikien kuin tyttöjen joukossa. Kiusaamisen kohteeksi joutuu muita useammin nuori, joka kuuluu sukupuoli- ja/tai seksuaalivähemmistöön (=sateenkaarinuori) tai on ulkomaalaistaustainen. Kaikilla koulutusasteilla ulkomaalaistaustaisia kiusataan enemmän kuin suomalaistaustaisia.

Allianssin tavoitteet

Tärkeää erityisesti 2024-2025:

1. **Koulutuksen eriytymiseen puututaan suunnitelmallisesti kaikilla koulutusasteilla.** Koulutusasteelta toiselle siirryttäessä nuorella on riittävät taidot ja tukea sekä tilaa oman opintopolkunsa löytämiseen. Sukupuoli, etninen tai sosioekonominen tausta tai muu vastaava tekijä ei vaikuta ala- ja opiskeluvalintoihin tai -menestykseen.
2. **Koulutuspolitiikan kehittämisen keskiössä on nuori järjestelmän sijaan.** Sosiaali- ja koulutuspolitiikan kytköstä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja

älä muokkaa

toteutetaan linjakkaasti. Uudistustyössä arvioidaan vaikutuksia nuorten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja sukupolvien väliselle oikeudenmukaisuudelle pitkälle tulevaisuuteen.

3. **Koulut ja oppilaitokset ovat saavutettavia, niissä voidaan hyvin ja niissä on luotettavia aikuisia.** Turvallista opiskeluympäristöä rakennetaan erityisesti antirasistisella ja sateenkaarisensitiivisellä työllä sekä pedagogiikalla. Kaikilla koulutusasteilla tehdään nuorisotyötä, joka tarjoaa toimintamalleja ryhmäytymiseen, kiusaamisen vastaiseen työhön sekä syrjinnän ehkäisyyn.

Tärkeää nyt ja pitkällä aikavälillä:

4. Koulutus ja koulutukseen hakeutuminen on maksutonta varhaiskasvatuksesta korkeakouluun asti. Tutkintokoulutuksen ohella tutkintoon johtamaton koulutus on saavutettavaa kaikille väestöryhmille. Oppivelvollisuuden suorittaminen ei edellytä kotoa poismuuttamista.
5. Tuen ja ohjauksen tarpeet tunnistetaan ja niihin vastataan tehokkaasti ja moniammatillisesti läpi koulutusasteiden yhdessä esimerkiksi sotepalveluiden ja Ohjaamon kanssa. Oppimisvaikeudet tai neuropsykiatriset erityistarpeet eivät muodostu koulutuspolun esteeksi.
6. Opiskelu- tai koulu-uupumuksen purkamiseen panostetaan ja mielenterveyttä tukevia taitoja opetetaan. Korkeakoulujen kuraattori- ja opintopsykologiresurssit vastaavat palveluntarvetta. Oppivelvollisille tulee olla vähintään yksi täysipäiväinen opinto-ohjaaja jokaista kahtasataa opiskelijaa kohti.
7. Turvallista opiskeluympäristöä rakennetaan antirasistisella ja sateenkaarisensitiivisellä työllä sekä pedagogiikalla. Kasvatus- ja nuorisoalan henkilöstö on koulutettu toteuttamaan nuoriso-, tasa-arvo ja yhdenvertaisuuslainsäädäntöjen velvoitteita. Muuta keho-, tunne- ja turvataitokasvatusta täydentävää suostumusperustaista sekä ikätasoisesti soveltuvaa seksuaalikasvatusta opetetaan varhaiskasvatuksesta oppivelvollisuuden päättymiseen saakka.

älä muokkaa

Työllisyys

Työmarkkinat ovat muutoksessa - tekoäly, alustatyö, koronapandemia, yleisen kustannustason nousu ja muut globaalit ilmiöt koskettavat myös suomalaisten nuorten työelämää ja työllistymistä. Nuoret ovat myös keskenään useilla ja osin uusilla tavoilla eriarvoisessa asemassa - esimerkiksi perustuen henkilökohtaiseen taustaan, asuinalueeseen tai osaamiseen. Nuorten työmarkkina-asemaa tuleekin vahvistaa, erityisesti kiinnittäen huomiota heikossa asemassa oleviin nuoriin.

Työ on nuorille tärkeää, ja sen merkitys on kasvusuunnassa: yhdeksän kymmenestä nuoresta haluaa työn olevan omien arvojensa mukaista. Vuoden 2019 Nuorisobarometrin mukaan lähes 90 prosenttia opiskelijoista koki, että työelämään siirtyminen innostaa heitä. Toisaalta huoli työelämän raskaudesta, uupumuksesta ja kuormituksesta on kasvanut nuorten keskuudessa.

Talouden taantumissa nuorten työllisyys heikkenee muun väestön työllisyyttä nopeammin ja syvemmin. Tämän lisäksi myös työllisyystilanteen paraneminen talouden elpyessä on muita väestöryhmiä hitaampaa. Nuorisotyöttömyyden taso on pysytellyt sitkeästi koko väestön työttömyyttä korkeammalla tasolla, vaikka Suomi pärjääkin hyvin eurooppalaisissa nuorisotyöttömyysvertailuissa.

Nuorten kokemukset TE-toimistoissa asioinnista ovat suhteellisen kielteisiä, etenkin kun verrataan muihin julkisiin palveluihin. Nuorten palveluiden pirstaleisuuteen on pyritty vastaamaan kokoamalla toimijoita saman katon alle esimerkiksi Ohjaamo-toiminnalla. Samalla palveluihin on sisällytetty nuorisotyöllinen näkökulma: nuori kohdataan omana itsenään, ja hän saa kokonaisvaltaista apua. TE-palvelut ovat siirtymässä vuoden 2025 alusta kuntien tehtäviksi ja niiden tehtävänä olisi myös tarjota “ohjaamonkaltaista” monialaista tukea.

Allianssin tavoitteet:

Tärkeää erityisesti 2024-2025:

älä muokkaa

1. Nuoret jaksavat paremmin töissä ja tarvitsevat vähemmän työkyvyttömyyseläkkeitä. Nuorten mahdollisuudet sovittaa työelämä omaan elämäntilanteeseensa paranee.
2. Nuorten työllisyyttä edistetään tarjoamalla nuorille henkilökohtaista tukea ja neuvontaa. Lisätään TE-hallinnon resursseja nuorille suunnatun työhönvalmennuksen ja tuetun työllistymisen palveluiden järjestämiseksi.

Tärkeää nyt ja pitkällä aikavälillä:

3. Nuorille työnhakijoille myönnettäviin palkkatukiin yhdistetään sekä työnantajia että nuoria tukevaa valmennusta. Paikka auki -ohjelmaa laajennetaan myös muihin kuin sosiaali- ja terveysalan järjestöihin.
4. Tuetaan jokaisen nuoren polkua työmarkkinoille: kohdistetaan kuntien ja yritysten tarjoamia nuorten kesätyöpaikkoja etenkin haastavassa työmarkkina-asemassa oleville nuorille. Kannustetaan kuntia hyödyntämään kesätyöseteleitä nuorten yrittäjyyskokeiluissa.
5. Otetaan käyttöön Allianssin tulevaisuustakuumalli, jonka yhtenä osana on nykyisenkaltainen nuorisotakuu.

Toimeentulo

Pienituloisuus koskettaa erityisesti nuoria. Nuorten pienituloisuusaste on kasvussa ja pienituloisuus jatkuu aikaisempaa pidemmälle aikuisuuteen. Näyttää siltä, että nuoret sukupolvet eivät pysty kerryttämään varallisuutta aikaisempien sukupolvien tavoin. Toimeentulo-ongelmat lisäävät syrjäytymisen riskiä, sillä köyhyys on muutakin kuin puutetta rahasta. Köyhyys voi vaikuttaa myös siihen, miten nuori pääsee osaksi yhteiskuntaa, eli esimerkiksi opiskelemaan, töihin tai mukaan järjestötoimintaan.

Nuoruus on elämänvaihe, johon liittyy paljon siirtymiä: peruskoulusta toiselle asteelle, toiselta asteelta korkeakoulutukseen, vanhempien luota omaan asuntoon, opiskeluista työelämään. Koska nuoren elämään liittyy paljon nopeita siirtymiä ja elämäntilanteen muutoksia, sosiaaliturvajärjestelmän byrokratia- ja informaatioloukkujen vaikutus nuorten arkeen on merkittävä.

älä muokkaa

Nuorten työurat ovat tyypillisesti lyhyitä ja katkonaisia, eikä heille siksi ole juuri kertynyt varallisuutta. Nuoret kärsivät muita helpommin huonoista työllisyystilanteista, sillä silloin työt vähenevät ensimmäiseksi niiltä, jotka tekevät jo valmiiksi osa-aikaisia tai pätkätöitä. Tämä korostaa sosiaaliturvan merkitystä nuorten elämässä. Nuoret ovat elämän siirtymävaiheissa hyvin riippuvaisia sosiaaliturvasta ja nuorten osuus sosiaaliturvan saajista on suuri.

Perustoimeentulotuen saajissa nuoret, erityisesti 18–25-vuotiaat, ovat yliedustettuina. Syitä nuorten toimeentulotuen saannille ovat esimerkiksi epävarmempi työmarkkina-asema, alle 25-vuotiaiden vailla ammattia olleiden nuorten muita tiukemmat työttömyysturvan ehdot sekä vähäiset säästöt. Toimeentulotukea saavilla nuorilla on muita useammin terveysongelmia, joista korostuvat erityisesti mielenterveys- ja päihdeongelmat.

Asunnottomuus on Suomessa kokonaisuudessaan laskussa, mutta samaan aikaan nuorten alle 25-vuotiaiden asunnottomuus on viime vuosina kasvanut. Yli joka viides asunnoton on nuori. Yleinen asumistuki on nuorille tärkeä osa toimeentulon kokonaisuutta ja sen saajista suuri osa on nuoria.

Niiden opiskelijoiden määrä, jotka kertoivat toimeentulovaikeuksien hidastavan heidän opintojaan, kolminkertaistui vuosina 2009–2019. Valtaosalla korkeakouluopiskelijoista on opintolainaa. Lainan käyttöaste on viime vuosina noussut ja opintolainakannan koko kasvanut jatkuvasti. Myös opintolainojen korot ovat viime aikoina nousseet merkittävästi, millä voi olla laajoja vaikutuksia moniin nuoriin opintovelallisiin.

Nuorten velkaantuminen on kasvussa. Vuonna 2019 perinnän kohteena olevista nuorista aikuisista vaikeasti velkaantuneita oli 9 prosenttia kun vuonna 2022 osuus on noussut 22 prosenttiin.

Nuorten luottamus eläkejärjestelmään on heikompaa kuin vanhemmilla ikäluokilla. Eläkejärjestelmän kestävyyttä uhkaavat huoltosuhteen heikentyminen, syntyvyyden lasku, eläkemaksujen korotuspaineet ja nuorten heikentynyt kiinnittyminen työuralle varsinkin sen alkuvaiheessa sekä nuorten mielenterveyden kriisi. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat nuoret kohtaavat talousvaikeuksia.

älä muokkaa

Allianssin tavoitteet:

Tärkeää erityisesti 2024-2025:

1. **Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa otetaan tavoitteeksi nuorten köyhyyden vähentäminen ja kannustinloukkujen vähentäminen.** Kaikenlaisen työn ja opiskelumahdollisuuksien vastaanottaminen on sosiaaliturvaa saavan nuoren näkökulmasta kannattavaa. Uudistuksen jälkeen järjestelmä vastaa työelämän epävarmuuteen ja tarjoaa turvaa yhtä lailla opiskelijalle, työuraansa aloittelevalle, epätyypillisessä työsuhteessa olevalle, osatyökykyiselle ja yrittäjänä toimivalle nuorelle.
2. **Nuoria kohdellaan sosiaaliturvajärjestelmässä ja sitä uudistettaessa yhdenvertaisesti muihin väestöryhmiin nähden** ja ikään perustuvat nuoria syrjivät elementit poistetaan. Nuoret ja opiskelijat ovat mukana mahdollisissa kokeiluissa.
3. **Sosiaaliturvajärjestelmä huomioi nuorten muuttuvat elämäntilanteet ja on nykyistä yksinkertaisempi, ymmärrettävämpi ja joustavampi.** Järjestelmä tukee nykyistä paremmin nopeita siirtymiä elämäntilanteesta toiseen.
4. Nuorten oikeutta ensisijaisiin etuuksiin vahvistetaan. Ensisijaisten etuuksien tasoa korotetaan, jotta tarve paikata toimeentuloa viimesijaisilla etuuksilla vähenee.
5. Eläkejärjestelmä on kestävä ja kohtelee eri sukupolvia yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Lakisääteisen eläkejärjestelmän sukupolvivaikutuksia arvioidaan aktiivisesti. Nuoria on kuultava järjestelmää uudistettaessa. Eläkettä kertyy ensimmäisestä työstä asti sekä myös ase- ja siviilipalveluksesta ja täysi-ikäisenä suoritetuista toisen ja kolmannen asteen tutkinnoista.
6. Nuorten asumista tuetaan riittävästi ja nuorten asunnottomuutta vähennetään. Kunnissa rakennetaan riittävästi myös pienituloisille nuorille vuokra-asumiseen sopivia asuntoja ja opiskelija- ja nuorisoasuntoja. Nuorille on tarvittaessa tarjolla asumisneuvontaa ja asuntoja myös luottotiedottomille nuorille.

älä muokkaa

Tärkeää nyt ja pitkällä aikavälillä:

7. Byrokratialoukkuja vähennetään. Eri etuuksien tulokäsitteitä sekä maksatusajankohtia yhdenmukaistetaan. Tukimuotoja on vähemmän ja vähimmäisetuuksia on yhdistetty ja yhtenäistetty, opintoraha mukaan lukien.
8. Työttömyysturvan ikäperusteisista sanktioista luovutaan: tukea täytyy voida saada ilman kohtuuttomia odotusaikoja ja velvollisuus hakea koulutukseen karenssin uhalla poistetaan.
9. Opiskelijoiden etuudet riittävät täysipäiväiseen opiskeluun ja ne sidotaan kansaneläkeindeksiin. Opintotuen lainapainotteisuutta puretaan opintorahan tasoa korottamalla ja opintolainan osuutta laskemalla. Tukikuukausien riittävyyttä parannetaan niitä lisäämällä ja kaksiportaisuudesta luopumalla. Opintolainahyvitys säilyy kannusteena kohtuullisessa ajassa valmistumiselle eikä sen saamisen ehtoja kiristetä. Laajennetaan mahdollisuus opintolainahyvitykseen myös toiselle asteelle.
10. Perhevapaajärjestelmä edistää lapsiperheiden hyvinvointia, sukupuolten tasa-arvoa ja hoivavastuun tasaisempaa jakautumista. Myös lastenhoidon tuet uudistetaan niin, että perheiden moninaisuus huomioidaan paremmin ja sukupuolten välinen tasa-arvo ja naisten työmarkkina-asema paranee.
11. Asumistukea yksilöllistetään niin, että ruokakuntakohtaisuudesta luovutaan.
12. Nuorten ylivelkaantumista ennaltaehkäistään esimerkiksi panostamalla nuorten kouluissa annettavaan talouskasvatukseen. Raha-asioiden puheeksiottaminen ja talousneuvonta tai -talousohjaus on myös vietävä kaikkiin palveluihin ja paikkoihin, joissa nuoret ovat. Koulun keskeyttäneihin, peruskoulun jälkeen työhön tai jatkokoulutukseen hakeutumattomiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Maksu- ja velkaongelmissa oleville nuorille on tarjottava erityisen matalan kynnyksen kanavia ja palveluita.

Terve nuori

Nuorten mielenterveyspalveluiden suurimmat ongelmat ovat matalan kynnyksen palvelujen saatavuus ja järjestelmän pirstaleisuus. Suomessa ei ole panostettu riittävästi nuorten perustason mielenterveyspalveluihin, jolloin ongelmia ei tunnisteta

älä muokkaa

ajoissa ja hoitoon pääsy pitkittyy. Nuorten palveluketjut ovat pirstaleisia ja nuoret saavat mielenterveysongelmiin erilaista apua riippuen alueesta, paikkakunnasta, oppilaitoksesta tai jopa ammattihenkilöstä. Pahimmillaan apu jää kokonaan saamatta. Myöskään ennaltaehkäiseviin palveluihin ei olla haluttu panostaa riittävästi eikä niitä ole priorisoitu tarpeeksi terveydenhuollon sisällä. Mielenterveyskriisi koskettaa erityisesti nuoria, joten myös ratkaisun avaimet löytyvät nuorten hyvinvointiin ja palveluihin panostamalla.

Korona-aika ja epidemian leviämisen ehkäisemiseksi tehdyt rajoitustoimet olivat raskaita nuorille ja vaikuttivat erityisesti nuorten mielenterveyteen. Pandemia koetteli erityisesti niiden nuorten hyvinvointia, jotka olivat jo ennestään haavoittuvassa asemassa esimerkiksi perheen tilanteen tai toimeentulon suhteen. Toisaalta korona-ajan negatiiviset vaikutukset osuivat myös nuoriin, jotka olivat ennen pandemiaa erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Pandemia lisäsi myös alaikäisten nuorten psykiatristen häiriöiden ilmaantuvuutta. Vaikka pandemia onkin nyt ohi, ovat sen jäljet yhä selkeästi nähtävillä nuorten hyvinvoinnissa.

Itsetuhoisuus yleistyy nuoruusiässä, vakavia ja toistuvia itsemurha-ajatuksia on 10–15 prosentilla nuorista. Myös päihteiden ongelmakäyttöä kasaantuu erityisesti nuorille, joilla on mielenterveyden häiriöitä ja jaksamisen ongelmia. Nuorten huumeita ongelmallisesti käyttävien määrä on lisääntynyt ja huumeisiin menehtyneiden nuorten määrä on nelinkertaistunut vuoden 2015 jälkeen. Suomen tilanne on kansainvälisestikin poikkeuksellinen, sillä Suomi on kärkimaa alle 25-vuotiaiden nuorten huumekuolemissa Euroopassa.

Aiempaa harvempi nuorista ajattelee, että nuorten vapaa-aikaan kuuluu humalahakuinen alkoholin käyttö. Sen sijaan nuorten huumepoliittiset näkemykset ovat muuttuneet nopeasti. Huumeiden käyttö nähdään aiempaa useammin hyväksyttävänä tai osana nuorten vapaa-ajan viettoa, ja joka kolmas nuori ajattelee, että huumeiden käytön rangaistuksia tulisi lieventää.

Nuorten väkivaltaisen käytöksen ja rikollisuuden torjumisessa tärkeintä on ennaltaehkäisy. Toimivat ja kaikkien saatavilla olevat lasten, perheiden ja nuorten

älä muokkaa

palvelut sekä nuorisotyö ja järjestöjen toiminta ovat ennaltaehkäisyn vaikuttavinta ja kovinta ydintä. Nuorten ongelmien juurisyynä on usein kokemus osattomuudesta ja yhteiskunnasta syrjään jätetyksi jäämisestä. Syrjäytyminen ja pahoinvointi ovat monen nuoren kohdalla ylisukupolvista ja periytyvää. Nuorten väkivaltarikokset ja jengiytyminen ovat erityisesti kasvavien kaupunkiseutujen ongelma.

Tärkeää erityisesti 2024-2025:

1. **Kansalaisaloitteen mukainen terapiatakuu otetaan käyttöön koko maassa.** Nuorille räätälöityjä päihde- ja mielenterveyspalveluja vahvistetaan, palveluita on riittävästi ja ne ovat hyvin resursoituja. Palveluita on tarjolla yhden luukun periaatteella.
2. **Myös vakavammin oireileville nuorille taataan laadukas ja pitkäjänteinen hoito mielenterveyden häiriöihin.**
3. **Panostetaan palveluihin, jotka auttavat päihteiden, rikollisuuden ja aggressiivisuuden kanssa kamppailevia lapsia ja nuoria.** Nuoret tulee myös nähdä osana ratkaisua, ja heidät tulee ottaa mukaan keskusteluihin nuorisorikollisuuden ja väkivallan ehkäisyssä.
4. Terveydenhuoltolakia muutetaan niin, että kouluterveydenhuollossa voidaan ennaltaehkäisyn lisäksi myös hoitaa nuorten mielenterveysongelmia.
5. **Ehkäistään nuorten huumekuolemia ja huumeiden ongelmakäyttöä aktiivisesti ja tutkittuun tietoon perustuen.** Säädetään valvottujen käyttötilojen kokeilua mahdollistava määräaikainen erillislaki.

Tärkeää nyt ja pitkällä aikavälillä:

6. Hyvinvointialueet huomioivat nuorten palvelujen kokonaisuuden ja nuorten palvelujen yhteensovittamisen kuntien, muiden hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden kanssa. Nuorten tarvitsemia palveluja tarkastellaan kokonaisuutena. Palveluista viestitään nuorille tavoittavasti ja palveluiden piiriin hakeutumisen kynnystä madaltaen.

älä muokkaa

7. Lapsille, nuorille ja heidän perheilleen taataan laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut lähipalveluperiaatteella. Palveluiden piiriin tulee päästä nopeasti. Asiakasmaksut saa muodostaa estettä palveluiden saamiselle.
8. Kuntoutuspsykoterapia on nuorelle maksutonta.
9. Kaikille alle 25-vuotiaille tarjotaan maksuton ehkäisy.
10. Psykoterapeuttikoulutus muutetaan opiskelijalle maksuttomaksi ja varmistetaan näin työvoiman saatavuus.
11. Poliittisten päätösten mielenterveysvaikutuksia arvioidaan.
12. Nostetaan nuorten perus- ja erityistason mielenterveys-, päihde- ja riippuvuushoidon ja -palveluiden yläikäraja 24 vuoteen ja huolehditaan tarvittavien resurssien järjestämisestä.
13. Lastensuojelussa lapsen tai nuoren osallisuus, etu ja kuuleminen toteutuvat häntä itseään koskevissa asioissa. Varmistetaan, että nuoren siirtyminen lastensuojelusta aikuissosiaalityöhön on sujuvaa.
14. Nuorella on mahdollisuus korjata juridinen sukupuolimerkintänsä jo ennen täysi-ikäisyyttä, ilman lääketieteellistä selvitystä tai todistusta lisääntymiskyvyttömyydestä. Sukupuolen juridinen vahvistaminen tapahtuu omaan ilmoitukseen perustuen. Kolmas juridinen sukupuoli otetaan käyttöön Suomessa.
15. Tasa-arvoistetaan ja yhdenvertaistetaan maanpuolustusjärjestelmää ulottamalla kutsunnat kaikkia määrätyn ikäluokan henkilöitä koskeviksi sukupuolesta riippumatta, sekä muun muassa siviilipalveluksen kestoa muuttamalla vastaamaan keskimääräistä maanpuolustusvelvollisuuden suoritusaikaa. Lisäksi kehitetään järjestelmää palveluverkkomuotoisesti siten, että se vastaa paremmin myös tarpeen tullen nuorten eteenpäin ohjaamiseen tuen ja palvelun piiriin esimerkiksi kutsuntojen kautta.

Yhteiskunnallinen osallisuus ja demokratia

Osallisuus on kattokäsite, jolla voidaan eri yhteyksissä tarkoittaa eri asioita, kuten esimerkiksi työhön tai koulutukseen kiinnittymistä, johonkin – esimerkiksi yhteisöön – kuulumisen kokemusta sekä kuulluksi tulemisen tunnetta. Tässä osallisuudella

älä muokkaa

tarkoitetaan erityisesti yhteiskunnallista osallisuutta eli yhteiskunnan toimintoihin, kuten äänestämiseen, osallistumista sekä kokemusta siitä, että osaa ja voi vaikuttaa yhteiskunnassa. Yhteiskunnallinen osallisuus vaatii lisäksi rakenteita, jotka mahdollistavat osallistumisen ja kuulluksi tulemisen.

Nuoret ovat aliedustettuna päätöksenteossa niin vaikutusmahdollisuuksiensa puolesta kuin äänestäjinä ja päättäjinäkin. Jo nyt 50 vuotta täyttäneet muodostavat puolet äänioikeutetuista. Siksi tarvitaan erityisiä toimia, jotta nuorten ääni tulee kuulluksi yhteiskunnassa.

Nuorten politiikkakiinnostus on korkealla tasolla. Kuitenkin nuorten yhteiskunnallinen kiinnostus sekä poliittinen osallistuminen ovat eriytyneet; siinä, missä osa nuorista osallistuu paljon, osa nuorista ei juurikaan halua osallistua tai he kokevat syvää epäluottamusta yhteiskunnan instituutioita kohtaan. Yhteiskunnallinen osallisuus on eriarvoista: esimerkiksi perhetaustalla ja koulutustasolla on merkitystä siihen, millaiset valmiudet nuori saa yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Nuorten osallisuuden sekä demokratiavalmiuksien edistämisessä osallistumisen eriarvoisuuden purkaminen on keskeinen tavoite. Kuitenkaan se, että kaikki eivät osallistu, ei saa olla perustelu siihen, ettei nuoria kuulla lainkaan tai kuullaan mutta ei aidosti kuunnella.

Nuorten äänestysaktiivisuus on kasvussa varsinkin juuri äänestysiän saavuttaneiden keskuudessa. Kuitenkin nuoret äänestävät huomattavasti harvemmin kuin muut äänestysikäiset. Kaikkiaan nuoret ovat aliedustettuina päätöksenteon kaikissa vaiheissa niin äänestäjinä, ehdolla olevina kuin valittuina päättäjinäkin.

Myös nuorten sisäinen kansalaispätevyys eriytyy muun muassa sosioekonomisen taustan ja sukupuolen perusteella. Sisäisellä kansalaispätevyydellä tarkoitetaan kokemusta siitä, että ymmärtää yhteiskuntaa ja siihen vaikuttamista ja lisäksi kokee, että vaikuttaminen on myös itseä varten. Nuorten naisten sisäisen kansalaispätevyyden kokemus on miehiä matalammalla tasolla tutkimusten mukaan jopa jo 15-vuotiaana.

älä muokkaa

Demokratiakasvatus on keskeinen keino vahvistaa nuorten demokratiataitoja ja siten sitoutumista demokratian periaatteisiin ja käytänteisiin. Tutkimuksista tiedetään, että erityisesti koulujen ja oppilaitosten demokratiakasvatuksella voidaan tasata eroja sisäisessä kansalaispätevyydessä sekä vähentää yhteiskunnallisen osallisuuden eriarvoisuutta. Osallisuuden eriarvoisuuden kaventaminen onkin keskeinen demokratiakasvatuksen tavoite.

Nuorten tulee voida olla mukana päättämässä heitä itseään koskevista asioista kaikilla päätöksenteon tasoilla niin kuntien, hyvinvointialueiden kuin valtakunnallisen päätöksenteon tasoilla ja seurakunnissa sekä kansainvälisesti esimerkiksi EU:ssa ja YK:ssa. Nuoria koskevia asioita eivät ole ainoastaan nuorisolakiin tai esimerkiksi koulutukseen liittyvät asiat, vaan nuorten elämän edellytyksiä muovaavat myös esimerkiksi talouteen, terveyteen, turvallisuuteen ja ekologiseen kestävyyteen liittyvät teemat. Siksi nuorten kuulemiseen liittyvänä periaatteena tulee, olla että nuoret osallistuvat ja vaikuttavat kaikkien suurten yhteiskunnallisten uudistusten tekemiseen kaikilla päätöksenteon tasoilla.
Tärkeää erityisesti 2023–2024:

1. Nuorten vaalit järjestetään jatkossa valtionhallinnon alla ja/tai tiiviissä yhteistyössä sen kanssa.
2. Nuorten äänestysaktiivisuus europarlamenttivaaleissa sekä kunta- ja aluevaaleissa kasvaa ja äänestämisen kynnystä madalletaan. Äänestysaktiivisuutta lisätään muun muassa viestinnällä, äänestyspaikkojen sijoittamisella nuorten lähelle, äänestyspaikkojen riittävän pitkillä aukioloajoilla, vaalikoneilla ja nuorten ehdokkaiden tuella. Etsitään keinoja kaventaa äänestysaktiivisuuden eriytymistä ja eriarvoisuutta.
3. Nuorten ehdokkaiden määrä europarlamenttivaaleissa sekä kunta- ja aluevaaleissa lisääntyy. Puolueet tukevat korostetusti nuoria ehdokkaita ja puolueiden nuorisojärjestöjä esimerkiksi ehdokasmaksujen poistolla nuorilta, panostamalla nuorten ehdokkaiden rekrytointiin vaaleissa ja torjumalla aktiivisesti nuoriin ehdokkaisiin kohdistuvaa häirintää, vihapuhetta ja maalittamista.

älä muokkaa

4. Nuorten osallistumista valtakunnan tason päätöksentekoon vahvistetaan perustamalla ministeriöihin nuorten asiantuntijoiden kuulemis- ja vaikuttamistoimielimiä, joissa toimivilla nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa lainsäädäntöprosesseihin ja isojen yhteiskunnallisten uudistusten valmisteluun.
5. Nuorten sisäisen kansalaispätevyyden vahvistumista tuetaan erityisesti demokratiakasvatuksella sekä nuorten osallisuuden rakenteilla. Kavennetaan sisäiseen kansalaispätevyyteen liittyviä eroja muun muassa sukupuolten ja eri sosioekonomisista taustoista tulevien nuorten välillä.

Tärkeää nyt ja pitkällä aikavälillä:

1. Nuoret ovat mukana päätöksenteossa. Nuoret osallistuvat ja vaikuttavat kaikkien suurten yhteiskunnallisten uudistusten tekemiseen kaikilla päätöksenteon tasoilla.
2. Nuorten vaikuttamiskanavat ovat moninaisia ja saavutettavia. Nuoret tavoitetaan mahdollisimman kattavasti huomioiden erilaiset lähtökohdat ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ja vähemmistöihin kuuluvat nuoret.
3. Osallisuuden ja osallistumisen eriarvoisuus kapenee. Tarjotaan nuorille erilaisia tapoja osallistua ja vaikuttaa tunnistaen myös kertaluontoiset ja suoraan kansalaistoimintaan liittyvät osallistumisen tavat.
4. Nuorten osallistamisen lähtökohtana on se, että nuorten ääntä aidosti kuunnellaan, jottei osallistuminen jää näennäiseksi. Nuorille kerrotaan, miten heidän kuulemisensa on käsitelty.
5. Nuoret saavat riittävästi ja helposti tietoa nuoria itseään koskevasta päätöksenteosta.
6. Äänestysikäraja ja vaalikelpoisuuden ikäraja kaikissa vaaleissa sekä kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja lasketaan 16 ikävuoteen. Edistetään kansallisen nuorisoaloitteen käyttöönottoa.
7. Nuorivaikutusten arviointi on osa kaikkea päätöksentekoa. Otetaan käyttöön nuoribudjetointi osana nuorivaikutusten arviointia. Nuoret huomioidaan omana erityisryhmänään valmistelussa ja päätöksenteossa. Toteutetaan nuorivaikutusten arviointia sekä ennakoivasti että jo toteutettuun

älä muokkaa

päätöksentekoon liittyen. Kehitetään ja otetaan käyttöön mittareita, joilla nuorten osallisuuden toteutumista voidaan arvioida myös yhteiskunnallisen osallistumisen näkökulmasta.

8. Nuoria kuullaan säännöllisesti ja systemaattisesti valtakunnallisessa päätöksenteossa. Valtakunnalliseen päätöksentekoon luodaan pysyvät, esimerkiksi oppilaitoksiin kytkettävät rakenteet nuorten kuulemiseen ja osallistamiseen laajasti ja valtakunnallisesti. Valtioneuvosto ja eduskunta sitoutuvat huomioimaan järjestelmän kautta kerätyn nuorten näkemyksen päätöksenteossaan.
9. Kaikki nuoret oppivat demokratiataitoja koulutuksen, nuorisotoiminnan ja vapaa-ajan piirissä. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus on osa koulutusjärjestelmää, ja kansalaisyhteiskunta, puolueet sekä oppilaitokset tekevät yhteistyötä nuorten poliittisen vaikuttamisen kasvattamiseksi.
10. Kuntien ja hyvinvointialueiden nuorisovaltuustot vaikuttavat päätösten valmisteluun. Nuorisovaltuustolle annetaan puhe- ja läsnäolo-oikeus kaikkiin kuntien ja hyvinvointialueiden toimielimiin. Nuorisovaltuustoja tuetaan myös niiden nuorten kuulemisessa, jotka eivät kuulu nuorisovaltuustoihin.
11. Jokaisessa kunnassa on käytössä osallistuvan budjetoinnin malli, jossa nuoret saavat osallistua suunnitteluun ja päätöksentekoon.
12. Suomi toteuttaa kansallisen Nuoret, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelmansa tavoitteet ja toimet kaikilla sektoreilla, nuoria sekä kansalaisjärjestöjä osallistaen. EU levittää YK:n turvallisuusneuvoston Nuoret, rauha ja turvallisuus -päätöslauselman kaikille politiikan alueille.
13. Nuorten omaehtoista vaikuttamistoimintaa järjestöissä, kunnissa, seurakunnissa sekä niiden ulkopuolella tuetaan. Nuorten omaehtoista kansalais- ja järjestötoimintaa helpotetaan poistamalla yhdistyksen hallinnointiin liittyvää sääntelyä sekä mahdollistamalla lyhytkestoinen osallistuminen ja alaikäisten nuorten nykyistä tasavertaisempi osallistuminen järjestötoimintaan. Osallistumisen ja vaikuttamisen kynnystä madaltavia toimintamalleja kokeillaan ja otetaan käyttöön.

älä muokkaa

14. Oppilaitoksissa vahvistetaan osallistavaa toimintakulttuuria sekä oppilas- ja opiskelijakuntien asemaa.
15. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen resursseja nuorten demokratiataitojen ja yhteiskunnallisen osallistumisen vahvistamiseksi lisätään. Teemat huomioidaan lisäksi läpileikkaavasti kaikessa opetuksessa.
16. Nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa EU:n päätöksentekoon kaikilla tasoilla. EU:n nuorisodialogia kehitetään ja vahvistetaan ja sen ohella otetaan käyttöön uusia ja suoran vaikuttamisen väyliä, kuten EU:n nuorisoaloite, komission alaisuudessa toimiva nuorista koostuva asiantuntijaelin sekä jokaisen jäsenvaltion edustuksesta koostuva nuorten parlamentti. Unionin ja olemassa olevien nuorisojärjestöjen yhteistyötä vahvistetaan lisäämällä säännöllisiä kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia eurooppalaisten ja kansallisten toimielinten kanssa. Nuorisoedustajia kutsutaan osaksi päätöksentekoelimiä ja kokousdelegaatioita.
17. Nuoria osallistetaan valtiodenvälisten järjestöjen päätöksentekoon. Nuorisoedustajilla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon osana Suomen delegaatiota kansainvälisissä kokouksissa ja valmistelevissa prosesseissa.
18. Yhteiskunnallisessa toiminnassa mukana oleviin nuoriin kohdistuvaan häirintään, hiljentämiseen, maalittamiseen tai niiden uhkaan puututaan. Säädetään vihapuhe ja maalittaminen rangaistavaksi kansallisesti sekä EU:ssa.

Nuorten hyvinvoinnin edistämisen ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset

Nuorisoalan rahoituksen tulevaisuus on historiallisessa murroskohdassa. Toisaalta nuorisoalan tavoite valtionrahoituksen irrottamiseksi rahapelitoiminnan tuotoista on toteutumassa vuoden 2024 alusta, toisaalta ilman merkittävää poliittisen tahtotilan muutosta kaikkia perinteisiä rahoituslähteitä uhkaa kuivuminen.

Jäsenmäärien pienentyessä ja kansalaisjärjestötoiminnan muuttuessa vähemmän jäsenyyssidonnaiseksi myös yhdistysten jäsenmaksutuotot pienentyvät. Kuntien erittäin heikko taloustilanne vaikuttaa kielteisesti myös nuorisotyön resursseihin, vaikka voimakkaan koronaelvytyksen johdosta tilanne on hetkellisesti valoisampi. Myös

älä muokkaa

seurakuntien talousnäkymä on haastava. Yksityisen sektorin merkitys nuorisotoiminnan rahoittajana kasvaa, mutta nuorisoalan kyky reagoida muutokseen ja vastata rahoittajien tarpeisiin on vasta kehittymässä.

Samalla kuitenkin etenkin koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen ja niiden seurausten myötä tarve sekä ennaltaehkäisevälle että korjaavalle nuorisotyölle kasvaa. Valtionavustusjärjestelmän läpinäkyvyyttä, ennakoitavuutta, oikeudenmukaisuutta ja hakijoiden aseman yhdenvertaisuutta kyseenalaistetaan jatkuvasti ja perustellusti. Projektirahoituksen määrä ja merkitys suhteessa perusrahoitukseen on kasvanut viime vuosina, mikä johtaa nuorisoalallakin sirpaleisuuteen, ennakoimattomuuteen ja pitkäjänteisen kehittämisen heikentymiseen.

Nuoriin ja nuorisotyöhön liittyvää politiikkaa on johdettava paremmin. Yhdelläkään taholla ei ole kokonaisvastuuta nuorten hyvinvoinnista ja sen edistämisestä, vaan siihen liittyvät asiat on ripoteltu useaan ministeriöön ja ministerille. Hajanaisuus tekee nuorten hyvinvoinnin tavoitteellisen kehittämisen mahdottomaksi. Vaikuttaminen kiinnostaa nuoria, mutta vaikuttamishalun kanavoiminen vapaaehtoistyöksi ja rakentavaksi kansalaisvaikuttamiseksi vaatii vielä työtä.

Vapaaehtoistyöhön liittyvää sääntelyä ja valvontaa on lisätty, mikä tuo turvallisuutta toimintaan, mutta lisää myös harrastajien vastuuta ja työmäärää. Nuorisotyön ammattilaisten ja vapaaehtoisten osaamista ei mitata ja seurata riittävän kattavasti, jotta osaamisen kehittämiseen voitaisiin reagoida esimerkiksi koulutusjärjestelmää kehittämällä, muita tukimuotoja luomalla ja avustusresursseja oikein suuntaamalla. Samoin nuorisotyön tekijöiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta on olemassa vain hyvin vähän tutkimustietoa, mikä estää työssä ja vapaaehtoistyössä jaksamisen edellytysten systemaattisen kehittämisen.

Kansalaisyhteiskunnan tila kapenee osassa Euroopan maita, mikä näkyy erityisesti ihmisoikeuskysymyksissä ja esimerkiksi poliittiseen johtoon kriittisesti suhtautuvien järjestöjen toimintavapauden rajoittamisessa. Vähäistä samansuuntaista kehitystä voidaan nähdä Suomessakin erityisesti rahoituksen epävarmuuden ja kohdennettujen avustusten myötä lisääntyvän viranomaisohjauksen muodossa.

älä muokkaa

Allianssin tavoitteet:

Tärkeää erityisesti 2022-2023:

1. **Nuorisotyön valtionrahoitus ja julkinen kokonaisrahoitus (valtio+kunnat) säilyy vähintään vuoden 2022 tasoa vastaavalla tasolla.** Nuorten syrjäytyminen on Suomen suurin ongelma, jonka ennaltaehkäisyyn ja korjaaviin toimenpiteisiin suunnataan mittakaavan mukaiset resurssit. Veikkaus-kytköksen purkautumisen jälkeen nuorisoalan rahoituksen määrä tulee sitoa tehtävän työn yhteiskunnalliseen tarpeeseen, ei muihin rahapelituotoilla rahoitettaviin toimintoihin.
2. **Valtiontalouden johtamisessa otetaan käyttöön lasten ja nuorten edun ensisijaisuusperiaate.** Päätöksenteossa priorisoidaan lapsia, nuoria ja tulevia sukupolvia.
3. **Nuorten hyvinvointia aletaan johtaa tavoitteellisesti.** Nuorten hyvinvointiin liittyvät asiat kootaan eri hallinnonaloilta yhteen ministeriöön ja yhden ministerin vastuulle. Nuorten yhteiskuntatakuu määritellään uudelleen ja laajemmin nuorten tulevaisuustakuuksi, sen saavuttamiselle asetetaan selkeät mittarit sekä tavoiteajankohdat ja toteuttamiseen ohjataan riittävät resurssit. Nuorten tulevaisuustakuu toimii pohjana myös valtion nuorisotyön ja -politiikan ohjelmalle, joka kokoaa yhteen eri hallinnonalojen toimet nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.
4. **Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä seurataan ja kehitetään.** Kolmannen sektorin rooli yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen osittaisena ylläpitäjänä ja kriisinkestävyyden rakentajana tunnistetaan ja tunnustetaan. Kansalaisjärjestöjen autonomia ja kansalaistoiminta itseisarvona, ei vain nuorisotyön toteuttamisen välineenä, ymmärretään ja tunnustetaan kaikilla tasoilla.
5. Valtionavustusjärjestelmän uudistuksessa **avustuskäytäntöjä sujuvoitetaan, oikeudenmukaistetaan ja muutetaan läpinäkyvämmiksi.** Uudistuksessa varmistetaan, että järjestöjen osallisuus valtionapuprosesseissa ei heikkene. Uudistus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä avustusten hakijoiden ja käyttäjien kanssa.

älä muokkaa

6. Julkisiin avustuksiin liittyvä säädäntö kannustaa varainhankintaan**.** Järjestöjen **oma varainhankinta nähdään keinona kasvattaa kokonaisrahoitusta, ei korvata julkista rahoitusta**.

Tärkeää nyt ja tulevaisuudessa:

7. EU-rahoitusohjelmat (erityisesti rakennerahastot) tukevat nuorten hyvinvointia, työllisyyttä, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä nuorisoalan toimintaedellytyksiä kestävällä tavalla. Raportointikäytäntöjä yksinkertaistetaan.
8. Nuorisotyön uusien muotojen pitkäjänteiseen kehittämiseen ja tekijöiden osaamisen kehittämiseen kohdennetaan riittävät julkiset resurssit.
9. Nuorisotyön tekijöiden hyvinvoinnista saadaan kattavasti ajantasaista tietoa ja siihen reagoidaan alan koulutusta ja tukimuotoja kehittämällä.
10. Nuorisoalan osaamista eurooppalaisen rahoituksen hakemisessa vahvistetaan.
11. Kansallista ja kansainvälistä rahoitusta nuorten tekemälle rauhantyölle lisätään. YK:n Nuoret, rauha ja turvallisuus -päätöslauselman tavoitteisiin pääseminen edellyttää tukea nuorisoalan 2250-työhön.

älä muokkaa